
Recomandăm cetitorilor noștri următoarele cărți :

D. IORGA:

Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria

2 VOLUME, 460+291 Pg.

Prețul ambelor volume 3.50 lei

D. IORGA:

Histoire des Roumains de Transylvanie
et Hongrie

2 VOLUME, 402+412 Pg.

Prețul ambelor volume 6 lei

BCU Cluj / Central University Library Cluj
MARIA CUNȚAN:

Din Caerul Vremii (Poezii)

2 VOLUME, 286+270 Pg.

Prețul ambelor volume 4 lei

AL. CAZABAN:

De sufletul Nemților (Schife)

90 pg. Prețul lei 1.50

Dr. Marcel Bibiri Sturja

Germania în România

320 pg. Prețul 3 lei

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMĂNALĂ

IN CHINURILE SIBERIEI...

Pentru a zugrăvi suferințele morale, grozăvia indotelilor și a nesiguranței românilor din Siberia, publicăm mai la vale o scrisoare a unui prieten al nostru primită din una din garnizoanele din centrul Siberiei. Fie ca cei cari o vor citi să devie propagandiștii dezlegării marelui chestiuni siberiene, pe care revista noastră a pus-o în discuțiune. Iată scrisoarea de care vorbim:

Dragă prietene,

Aș vrea, deși nu-mi vine a crede, ca până la sosirea acestei scrisori, cuprinsul ei să nu mai aibă drept de-a cere lumina zilei. De nu, să fie în marele lanț de argumente, cari poruncesc țării românești să nu ne lase peirii, o mică verigă; dacă prin el s'ar apropia cu un ceas ziua învierii, ne-am simți fericiți.

Sântem în acest oraș, din mijlocul Asiei, o mică colonie de peste 3000 de români, între cari peste o duzină de ofițeri și alta de învățători; suntem amestecați și cu alte neamuri.

Între noi, ofițerii, cea mai principală temă de discuție e: eși-va, când și cu cine „Țara“ din expectativă? Avem argumente și găsim simptome multe pentru; dar ca și voi însă găsim și dese și grave contra. De aci urmează vecinice controverse, continue și chinuitoare îndoeli, cari ne învenineză și mai mult viața intelectuală și morală sau mai bine zis lipsa de orice viață intelectuală, sub care ne prăpădim nervii de mai mult de un an de zile.

Această îndoială și nesiguranță se manifestă la toate ocaziunile, paralisându-ne orice pornire, oprindu-ne orice gest, orice activitate.

Vreme avem destulă, discutăm; se întâmplă un fapt favorabil vrășmașilor noștri naturali. Se spun—de streini, sau chiar de români—vorbe grele la adresa celorlalți; se țin mici toasturi. Noi trebuie să tăcem sau să ridicăm paharul—fără alcool—sau glasul cu un „Hoch“—deși cu jumătate de glas, dar trebuie să-l cicem.—

Ne vin sofi noi. Sub numele de români, găsim unguri, cari nu știu o vorbă românește. A scăzut trufia maghiară: pentru nădejdea unei garnizoane sau unei mici ușurări sunt gala cu diuinul să-și renege neamul.

Între noi însă sunt tot „magjar embent-ii cei vechi“. Între

noi, natural, nu-i suferim; i-am boicotat, ca pe niște lăpădături ce sunt.

Ce de plănuiri, ce de subterfugii, până ne-am luat—unii—inima în dinți, să-i demascăm. I-am isgonit; dar ce epitete de soviniști și „trădători“ ne-am auzit. Ce le puteam răspunde? Ne întrebă soldații, cari auzit și ei ceva, dar cari toți au instinctul situației și datoriei „Țării“. „Ce va fi și când?“ Nu le putem răspunde, că nu știm și... ne temem să stăruim asupra acestor lucruri.—Și atâtea alte situații analoge.

De ce?: Chinuiloarea îndoială, vecinica întrebare: dar dacă nu se va întâmpla? Atunci,—cu voe, fără voe — va trebui să ne întoarcem „acasă“, unde ne va aștepta soarta nenumăraților preoți martirisaji. Și ne-am stricat nouă, și n'am ajutat nimăunii, ba am nenorocit și bieți oameni simpli, cari sunt bucuroși și de necazul de acasă.

Dar și până atunci? Știm că orice mișcare, orice vorbă ne e cântărită și pusă la răboj de harnicii soboli, cari cred că fac o deosebită faptă națională denunțând tot ce e împotriva „monarchiei“. Se găesc căi destule de a se raporta de pe acuma. Și mai avem, dacă nu frați, dar mame și surori și neveste cari mai trăesc cu gândul la noi. Că ne-am făcut la vremea ei datoria, plătind prin sângele fraților și părinților chiar, dacă nu și prin ai nostru, obolul pentru o cauză ce nu-i a noastră și pe care n'ani priceput-o dela început,—asta nu e o piedecă pentru ca aceia să fie încă de pe acuma spânzurați, aruncați pe drumuri ori trimiși prin locuri pustii la lucru.

Și de-ar fi pentru ce! Dar dacă — dacă și iar dacă — și aceste jertfe vor fi degeaba. Atunci am păcătuit pentru nevinovății de ei, le-am zdrobit și existența mizerabilă de-acuma în care totuși trăiau și sperau, și le-am luat orice nădejde de a ne revedea; — căci doar numai noi vom mai rămânea în viață până la sfârșit.—Și am răpi neamului ultima pulere de reînnoire, împiedecând întoarcerea, și întorși dându-i pierzării pe tovarășii noștri de prinsoare.

Poți să-ți închipuiești ce istovitoare e lupta asta între îndoială și speranță, cât de greu e să pui răgaz vorbii și să tacă tăcere lungă și grea! E de mirare, dacă câte unul se revoltă — poate cu drept! — și jură că, dacă vom rămânea totuși și totuși „copii ai suferinții“ prin vina nepăsării ori „trădării“ „Țării“,—cu nici un preț nu se vor mai întoarce acasă, ori se vor lăpăda în folosul oricărui alt neam, chiar și unguv, de neamul lor care nu vrea ori nu poate să voitască a trăi!

Și această îndoială mă face să te rog să distrugi orice urmă din scrisoarea asta, capabilă să-mi pue ghilțul, dacă...
Totuși nădăjduesc!

Un vechlu tribunist

COPIII BASARABIEI PLÂNG

Noi te-am iubit și te-om iubi oricând
 Cu suflet împăcat ori sângerând...
 Noi te-am iubit
 Și te-om iubi necontenit,
 Cu sombrii tăi străjeri,
 O, Românie, țară de dureri...
 Privim ades spre granițele tale
 Și ne cuprinde-o zdrobitoare jale...
 Din prag de mormânt,
 Privim spre zarea cerului lău sfânt
 Și 'n jalnica robie,
 Muți așteptăm noi ceasul ce nu mai vrea să vie,
 Iar fiii noștri strânși de legi barbare,
 Cresc în iubirea ta fără hotare...

Pământul sfânt, întregul tău avul
 Dela Carpați la Dunăre și Prut
 Și râurile tale de argint
 Și codrii tăi
 Ne cheamă și ne mint...
 Ne cheamă 'n lînsul tău cu tot ce ai,
 Ne cheamă-al doinei grai,
 Ne cheamă tainic zările-ți de foc
 Și palizii-ți iobagi fără noroc
 Ce-n muncă și nevoi
 Mor fără nădejde în slujbe la ciocoi...
 Ne cheamă 'n grei fiori,
 În tresăriri uluitoare,
 Armii de dorobanți și roșiori,
 Ce poartă 'n ochi ceva din cerul tău...
 Și'n suflete avânturi legendare...

Spre ei ne mână dorul, greu,
 Și ne-o mână de-acum mereu,
 Și-i așteptăm s'apară 'n zarea-albastră
 La sărbătoarea roșă-a lor,
 La sărbătoarea care-o fi și-a noastră...
 Și vânturi dacă trec spre soare-apune
 Peste pământul tău se schimbă 'n rugăciune,
 Lin îi desmeardă, fruntea li-o sărută
 Cu jalea noastră mută.

Și zile trec ca altele să vie,
 Se scurg și săptămâni și luni pe rând,
 Iar noi jelim cu suflet sângerând,

Jelim, o, Românie,
 Și în colibele sărace
 Nu mai coboară așteptata pace.

Ne 'ncătușară vai! stăpânii răi,
 Ne 'ncătușară laconii călăi,
 Ne 'năbușă în muncă,
 În temniți ne aruncă,
 Să nu simțim cei mai adânci fiori,
 Când peste Prut s-or revârsa pe stepă
 Întâii roșiori...

Stăpânii cruzi
 Vreau să ne-abată ochii dela tine,
 Vreau să ne 'nnece setea de mai bine,
 Ca tu al nostru plâns să nu-l auzi.
 Dar crud, nebiruit,
 Necontenit,
 Va crește-al nostru dor fără hotare,
 Va crește cu puteri entropitoare
 Intocmai ca un brâu de cetățui
 La granițele tale,
 Frumoasă Românie, țară bogată 'n jale...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

.....

În așteptarea zilei sfinte,
 Ce ne 'ndulcește și ne minte,
 Noi doine îți doinim să ne auzi...
 Noi îți doinim încă 'n acelaș grai,
 Ce-a răsunat din vremile străbune
 Dela întâii voievozi la crai,
 Și grainul nostru-i grain de rugăciune
 Ce peste Prut spre București și Peleş trece,
 Să moară 'n adieri încete,
 În codrii tăi de baionete...

Cu ochii uzi,
 Noi doine îți doinim, să ne auzi,
 Când tot cuprinsu-ți de războiu se gătu...
 Și dacă astăzi ceasul nostru n'o să bată,
 El nu va mai veni, vai! niciodată!...

PIERDERILE ROMÂNILOR ARDELENI ÎN TIMPUL MIȘCĂRILOR REVOLUȚIONARE DIN ANII 1848—49

Reproducem articolul de mai jos apărut în «Südslawische Zeitung» nr. 6 din anul 1850, pentru a arăta enormele pierderi suferite de românii ardeleni în marea luptă dată de ei — contra asupritorilor maghiari — alături de trupele împărătești. Aceste mari sacrificii făcute pentru casa de Habsburg nu au fost răsplătite, căci 16 ani mai târziu s'a încheiat dualismul și Românii au fost lăsați pradă Ungurilor, cari au căutat să-i extermine pe toate căile, în numele ideii de stat maghiar, cu consimțământul și în complicitatea casei domnitoare, pentru care poporul român a sângerat cu atâta iubire, devotament și vitejie în anii 1848—49.

Alba-Iulia, 30 Dec. 1849

Nu suntem încă în măsură a da o listă amănunțită a Românilor omorâți, cât și a satelor prădate și arse de Maghiari. Ceeace știm până acum din sursa cea mai autorizată sunt următoarele: Patru prefecți de legiune: Bertranion, spânzurat la Cluj; C. Român, înjunghiat la M. Vasarhely; P. Dobra, împușcat la Aburd; Ion Buteanu, spânzurat la Zarand; Doi Dice-prefecți: Simonis, spânzurat la Cluj; Teodoreanu, torturat și omorât în chinurile cele mai grozave la Sz. Kisaly; Zece tribuni: V. Papiu, spânzurat la M. Vasarhely; Gregorianu și Pauletti, împușcați la Sibiu; Căndea și Telechi spânzurați cu alți cinci la Zarand.

Numărul Centurionilor și Decurionilor este necunoscut, fără teamă de exagerare însă îl putem aprecia la cel puțin o sută. Printre eler: Protopopul Tureu, spânzurat la Cluj; Protopopul Moldovanu, măcelărit la M. Vasarhely; Preotul I. Papiu din Mezö-Bodon, spânzurat la Turda; Preotul Albini, împușcat la Manarade; Preotul Gregorianu,

tatăl tribunului, împuşcat împreună cu fiul său la Sibiu; preotul Czirle din Teiuş, împuşcat la M. Uguas în prezenţa celor 7 copii ai săi; în comitatul Zărand, 6 preoţi spânzuraţi; în Hoszuszo, un Preot şi 12 fărani împuşcaţi odată; pe Câmpie, peste 40 de preoţi asasinaţi. Afară de aceştia: La Blaj, 11 Români parte împuşcaţi, parte măcelăriţi; în Sibiu şi împrejurimi, 18 împuşcaţi; la Cornăţelu, 23 împuşcaţi; la Radnoth, în urma ordinului baronului Georg Apor 26 spânzuraţi; pe şoseaua dela Dees la Baia mare, 32 spânzuraţi; la Seghişoara şi împrejurimi, 40 împuşcaţi; la Daneş, în urma ordinului contelui Haller, 50 împuşcaţi, din care 12 saşi; la Udvarhely, 60 asasinaţi în diferite feluri; la Turda, 70 parte împuşcaţi, parte spânzuraţi, parte înjunghiaţi; la Mezö-Szengely, 100 împuşcaţi în acelaş timp; la M. Dasarhely, mai mult de 100 împuşcaţi şi spânzuraţi; la Cluj, 300 din care 50 spânzuraţi şi 250 împuşcaţi; la M. Ujvár, sângeroşii Kemény István, Pogány Gyuri, Pogány Karoly şi cei doi Mikea au condamnat la moarte şi executat peste 300 de Români. *Într'o singură zi au fost împuşcaţi 150, la fiecare împuşcătură Maghiarii strigau Românilor: „Cântaţi Deşteaptă-te Române!”*

Săcui conduşi de Jeney Iosif şi alţii au măcelărit pe *toţi Români* de sex bărbătesc din satele: Hodac, Libanfalva, Rus, Morăreni, Dumbrava, Monor, Ielandul mare şi mic, Maros-Szent-Kiraly, Mezö-Szengely, Sz. Ivany şi Kis-Sajo, *au isgonit femeile, turându-le tot avutul, vânzând vitele la Reghinul săsesc şi Murăş-Oşorheiu, împărţind între ei ogoarele Românilor.*

Mai socotind, că nu este nici un sat românesc în Ardeal, din care nu au fost omorâţi 10 — 12 locuitori (în Ardeal sunt 2400 sate româneşti), apoi pe acei căzuţi în diversele lupte, cari nu sunt mai puţin de 8—10.000, ajungem uşor la 30—40.000 de Români morţi, așa dar a patruzecea parte din o populație totală de 1.600.000 suflete (căci atâtea sunt aproximativ Români din Ardeal după

numărătorile bisericesti).—Sate complet arse și distruse sunt 2 lângă Sibiu, 6 la Năsăud, în Silvania 7, pe șoseaua dela Déva la Mercurea 7, în împrejurimile Maritelului 8, pe Maroș și cele două Târnave 9, în comitatul Solnoc 10, pe lângă Alba-Iulia 12, în comitatul Zarand 15, în districtu, Kőevas 24, deci tocmai 100; în parte distruse au fost 230 sate românești: în Silvania 18, pe Arieș și la Marișelu 181 în comitatul Solnoc 30, pe Murăș și Târnave 40, în districtul Kovás 50 și în Zarand 75.—Socotind satele total distruse, la 80 case fiecare, iar în cele distruse în parte, de fiecare comună 20 case arse, socotind valoarea fiecărei case la 100 fiorini, (căci mai jos nu putem socoti nici una dintre colibe, fie ea cât de mizerabilă) ajungem la o pagubă de 1.260.000 fiorini; fiecare familie românească (sunt 1.360.000 de familii românești în Ardeal), a fost păgubită cu cel puțin 50 fl. parte în bani peșini, parte în cereale și de-ale mâncării, parte în mobile și vite, mai adăugăm deci o pagubă de 18.000.000 fl.

Din cei 40.000 români uciși, cel puțin al patrulea era cap de familie sau susținătorul unei familii, care murind familia lui a pierdut cel puțin un capital de 1000 fl. *) ceia ce ne mai dă 10.000.000 fl., astfel că paguba materială totală suferită de Români a fost de 29.260.000 fl.

Virgil Al. Popescu

*) Copiii Preotului Roth, ucis și el în această mișcare, primesc dela Stat un ajutor de 400 fl. anual, Acestea sunt procentele unui capital de 10.000 fl. Dacă deci un părinte de familie Sas este socotit cu 10.000 fl., putem și noi evalua pe unul românesc cu 1000 fl.

SCRISOARE DIN SIBERIA

Dintr'o scrisoare a unui prieten de-al nostru, medic militar in armata austro-ungară și prisionier in Siberia de peste un an de zile, reținem următoarele rânduri înduioșătoare și dureroase in același timp:

Să vezi cât am încărunit și cât am îmbătrânit in 2 ani, *degeaba*, fără să fi trăit, fără să aduc vre-un folos, fără să gust măcar senzația numel, fie și fără efect momentan vizibil. Imi inchipui că-s steriul lui Mohamed; pe 2-3 ani suspendat din viață ori la pușcările. Mi-e jale de mine insumi, de tinerețea pierdută. Căci nu am nădejde de a scăpa încă 1-2 ani.

Mă întrebi de n'am ce serie? Când aveam ce, in campanie, n'aveam vreme și n'aveam unde le țipări. Acum vreme am, dar nu am ce serie; și ce-aș avea nu crez să poată ajunge. Și apoi atâția serți acum „impresii” încât după războiu va trebui o lege de prohibire a falențelor de memorii. Cu toate astea, poate voi cerca să-mi adun amintirile, cari însă eu cauza cea mare au pușină comunitate; așa că vor fi fără interes mai târziu, iar acum nu se pot trimite. Ar fi aliceva să fiu acolo.

Ți se pare straniu, că mai pot fi vesel? Dar veselia mea e cam amară; e „galgen humor”-ul fără care ar trebui să înnebunești; e masca pe care mă silesc s'o pun înaintea tristei realități, ca asemenea simțului să nu mă poată ajunge săgeata disperării. Știi că am avut o leacă de humor totdeauna; acum însă s'a cam acrit și din glumele de altădată, câte-odată cu greu pot stăpâni o hădărănte ori o ofensă; enervarea e boala tuturor prizonierilor; sântem ca fetele bătrâne și chiar eu ca doctor trebuie să lupt pentru toți contra nebunelii și istericalelor.

Dacă aș fi avut cât de puțină vână poetică, aș fi umplut caiete întregi cu versuri, cu cari odată și odată puteam homba da o lume de literați. Dar nu-i târziu, De o lună stă pe masă un caiet, nefcneput, menit să strângă, mai ales fragmente din filosofia vieții și amintiri, fructul nopșilor de insomnie. Sigur l-aș face marți pe Schopenhauer! Dar nu știu, mi-e lene, mi-e teamă de ridicol față de mine însu-mi, ori mi-e frică că totuși vre-o dată va celi cineva, ori voi fi tentat singur, ca orice om vanitos, să mă fâlese cuiva cu fățul meu, ori că n'am vreme,—de nu mă pot decide să încep.

Despre mișcările din România, afară de gazetele vechi, primite de prietini, sântem informați pe scurt și defectuos de ziarele rusești. In Ruskoe Slobo a fost o serie de articole, binșor informate, dar unilaterale și pentru

mine prea generale, cunoscute; mi-ar trebui știri mai detaliate, de desupturi și de culise. Din Ardeal n'am știut mai nimica, căci de acasă nu-mi pot scrie, iară în ziarele rusești nu sânt urme.

Not avem nădejde, că la primăvară...; și poate nici n'a fost vremea încă, din punct de vedere pur militar; căet național a fost de mult. Ardealul trebuie să sângere până atunci jertfă fatală.

E adevărat că Zaharie Munteanu e spânzurat? Aici se vestește că Maniu a fost împușcat; — o platră de pe inimă ne lea știrea că e soldat, deci poate spera încă să fie împușcat, în mod mai „erole“.

Eu rămân optimist; nu desperați nici voi!

Pompliu.

SCRISOARE CĂTRE UN PRIZONIER ÎN SIBERIA¹⁾

Februară, 10/23, a. 1916

Prea mult dorit al meu frățior,

Află, că eu dor și eu drag am pus mâna să-ți scriu această epistolă, cu multă durere de inimă m'am apucat și cu multă bucurie am primit fotografia, cu multă jale, neștiind ce-1 într'ansa și de unde-i, tare ne-au fost frică de rău, că tot rău am auzit, de căn te-ai pierdut de ai noștri, dară dragă al meu frate, primind epistola cu multă bucurie și rupând coperta ne-am perdut vederea peste frumoasa față a D-tale și am căzut la pământ și ne-am închinat la prea puternicul Dumnezeu, că și-a vărsat bogata milă și te-au dat la igeală (iveală), că, dragă frate, noi mult te-am jălit înțelegând, că ești mort de bună samă.

Și nouă să ne fi tot vint scrisoare, că tot n'am fi fost cu inima așezată, dară dragă așa că te-am chiar văzut, tot avem speranța dela bunul Dumnezeu, că ne-om mai întâlni vre-odată cu toții.

Și așa, frate, mai departe află și despre mine a ta soră Susana și Nuța, află, că ne aflăm, sănătoase până în ceasul prezent, care sănătate o avem noi totodată rugăm pe milostivul Dumnezeu s-o ai și D-ta totdeauna cu tovarășii dinpreună.

1) Un prieten din Galați al revistei noastre ne comunică următoarea scrisoare trimisă de o femeie din părțile Făgărașului, fratelui ei care e prizonier în Siberia.

E un admirabil document sufletesc al zilelor noastre. (N. R.)

Și așa mai departe află, dragă al meu frățior, află și despre a noastră mamă, care are multă durere de inimă pentru D-ta, multă jale și frică au avut, că te-au pierdut din lumea asta prea iute și căn să trăiești mai bine cu a ta soție și eu al D-voastră pruncuț, care unde vedea vre-un om zicea că-i tata. Și și-au făcut Dumnezeu milă și nu te-au pierdut, să nu-l mai vezi și să nu te vază cine ești tată, că puștia l-ai ținut, numai 3 săptămâni. Și dragă frate, roagă-te lui Dumnezeu neîncetat, că și noi ne rugăm în tot ceasul și în tot minutul ca să mai așeze lumea și să mai vii odată și D-ta acasă la a ta dorită soție și copil și la a ta mamă, care mult te-au plâns și mult s'au rugat să auzim o veste cât de puțin. Multă frică și durere am purtat pentru D-ta.

Află și despre a noastră soră, că și ea îi tot singură, numai cu copilele, și pe cumnatul l-au dus, e în Cluj.

Și află dragă, că și al meu soț e tot acolo, unde au plecat dintâi și e sănătos și bine.

Și află dragă, că și eu am un copil, e d'un an și 4 luni și nici a lui tată nu l-au văstu și nu-l știe.

Ce jale ne-au făcut Dumnezeu în toată lumea, să-și facă milă și să ne ierte, să ne așeze pe toți. Și să știi, că și nenea Gheorghe, adevă vărul și el este prin țara aia, unde ești D-ta, și vărul Ilie este în Praga. Și lelea este sănătoasă și nenea de din jos și tare s'au bucurat și au alergat să te vază în poză și le-au părut bine c'ai scris și de ei.

Frater dragă, iartă-mă de n-oi fi scris bine, că de mult n'am mai scris și acuma de părere bună n'am putut nice scrie. Frate dulce, eu mult m'am tânguit de despărțirea noastră a amară, că știi, dragă, că rău mi s'au întâmplat și mult am plâns cu amar, că n'am venit la D-ta, n'au gândit nime ce să fie asta.

Să faci bine, dragă frățiorule, dacă cumva o va aduce bunul Dumnezeu, să o capești epistola, care o am făcut eu multă bucurie și cu multă jale, să faci bine să scrii cât poți de iute înapoi, să vie să știm că o ai căpătat sau nu și să o trimiți pe unde ai trimis fotografia, pela domnul profesor, prin Galați, România, care mult bine ne-au făcut și o bucurie ne-au trimis, Dumnezeu să-l înbucure totdeauna.

Și acum, dragă al meu frate, te salut cu mult dor și cu mult drag, eu a D-tale soră Susana și a noastră mamă și soră și copilele și toți ai noștri.

De acasă nu fi supărat, frate, că muca mult grijaște copilul.

Susana Greavu

PRISONIER LA RUȘI

III

In Siberia

(Continuare)

La sosirea noastră în Tomsc, pe la sfârșitul lunei Septembrie, era încă, în mod excepțional vreme de vară. Chiar și noi ne plimbam fără manta. În 16 Octomvrie însă temperatura a scăzut brusc și dimineața când ne-am deschis ochii coperișul caselor jur-împrejur era alb. Și cădeau fulgii de zăpadă mereu, ca să nu se mai oprească până târziu la sfârșitul lui Aprilie.

Câteva săptămâni la început a fost bine și iarna, până când nu s'a înăspri vremea. Ne mai plimbam, ne săniam zilnic. Dar frigul creștea din zi ce mergea, argintul viu din termometru se cobora mereu.—10⁰—15⁰—20⁰—30⁰—40⁰ și nu se mai opria. Ne băgase în spaimă și nu mai cutezam să ieșim pe afară.

Rușii, pe cari îi întrebam, dacă nu se mai sloboade vremea, ne asigurau că obiceiul iernelor siberiene e să fie și mai aspre. Și iarna nu i-a făcut de minciună. Gerul creștea mereu, așa că în ajunul Bobotezii termometrul arăta o temperatură de 48⁰ R. sub zero, ceiace corespunde la 60⁰ C.

Cine și-ar fi închipuit vre-odată să ajungem și vremuri de acestea? Căci la noi când termometrul ne arată 20⁰ C. sub zero, nici câinele nu-l scoți din casă. Rușii erau obicinuiți cu geruri de felul acestuia, și râdeau de noi, că nu mai îndrăznim să ieșim la «aer curat» și ne mulțumim să deschidem ușa pe câteva momente.

Las că ei și erau îmbrăcați pentru iarnă siberiană. Purtau căciuli mari cu lână lungă, cojoace—«șube» din piei de oae sau altă manta căptușită cu piele de urs, vidră etc., și niște cisme dintr'un fel de pânură groasă, mari, fără călcăie, diforme, cari însă le acopăr picioarele până din sus de genunchi. «Nu prea sânt la modă—spuneau ei—dar țin cald». Și aveau dreptate.

Se înțelege că lumea mai bună și soldații purtau cisme ca și la noi. Cei dintâi n'aveau nevoie de cisme de pânură din motivul că nu erau siliți să stea mult pe afară, ci ieșeau când aveau plăcere, iar cei din urmă poate că aveau nevoie, dar cismele acestea îi împiedecau în exercițiile lor.

Pe Ruși nu-i stingherea vremea aceasta în afacerile lor. Ei veneau—mergeau ca vara: Bărbați, femei, copii toți își făceau plim-

bările obicnuite. Cei mai de mirat însă erau țărani de prin sate. Lor nu le păsa de ger. Și nu le păsa nici de vântul-viscol, care pe cât era de mare și rece, mai acoperea cu zăpadă și drumurile și altfel mizerabile. Și veniau dintr'o îndepărtare de 50—60 klm. Ii vedeam prin geam trecând pe drum în șire lungi de câte 60 de sănii încărcate cu fân. Un țăran singur venea cu 5 — 6 sănii. El sta în sania dintăiu, iar caii cu celelalte sănii se țincau automatic de cea dinaintea lor.

Noi și dacă ne încumetam să facem o mică plimbare de câteva minute, împrumutam o șubă dela câte un coleg, care și-o cumpărase din banii primii de acasă. Căciuli mari rusești aveam fieștecare. Galoși căpțuși asemenea. Ne îmbrăcam cu toate acestea și pe de-asupra ne mai învăluiam capul și cu un șal de lână, acoperindu-ne și fața întreagă. Nu ne mai lăsam decât o crăpătură mică prin care să vedem drumul. Cu toate acestea nu puteam sta pe afară decât câteva minute. Gerul ne alunga iar în casă, ca să ne continuăm ocupațiile zilnice: să mâncăm, să dormim, să citim, să jucăm și să astupăm găurile ce se iveau din nou la geamuri și la uși. Anume ne-am cumpărat și noi ca toată lumea din Siberia chit ipsos, pe cari îl lipeam nu numai în jurul sticlei, ci și la încheieturile ramei, așa că fereastra n'o mai deschideam. Iar ușa am căpțușit-o cu păr presat, de-o grosime cam de-un centimetru. Cum însă chitul se usca, în câte-un loc mai pica, iar părul cu deschiderea și închiderea ușei se tocea, trebuia să controlăm în fie-care zi pozițiile și să lipim și pefecim tot ce ne cauza noul și teribilul dușman.

Soldații noștri toată ziua, cât a ținut gerul acesta, stăteau tot în bărci, afară de cei cari erau orânduși a aduce apă, lemne, pâine, zahăr, și îmbrăcăminte. Aceștia însă afară de hainele care le aveau și ceilalți mai aveau și cisme și mânuși. Cu tot gerul însă —ordonând să se îmbrace toți cu tot ce aveau—se aeriseau bărcile de două ori la zi.

Afât pentru soldați cât și pentru noi au fost grele săptămânile cât a ținut gerul. Ei răceau în bărci, nu mai știau ce să mai facă, de oarece de somn se săturaseră, poveștile se cam isprăviseră. Incepuseră deci să se certe unii cu alții, iar noi tot așa. Ne plictiseseam de-a binele de viața aceasta monotonă și îngustă, închisă într'o cameră.

Trecea săptămână, după săptămână, gerul nu se mai îndura de noi, și de durerile noastre. Afară era frig și în sufletele noastre de asemenea....

(Va urma)

Laurian Gabor

O ODĂ A LUI GHEORGHE LAZĂR¹⁾

Versuri de laudă în limba daco-românească la logodirea Prea înălțatului nostru milostiv Impărat, Stăpân și Taică Frantz I, cu Ludovica, Prea înălțata milostivă Impărăteasă, Stăpână și Maica noastră, cari la anul 1808 smerit a se alcătui s'au îndrăsnit prin Gheorghe Lazăr, ascultătorul S. S. Teologii într'al doilea an, despre partea Clerului românesc neunit din M. Principat al Transilvaniei, în prea vestita Universitate dela Viena²⁾.

Vin și eu, iată! Ca ful ce crește
 Eu mila parinteascE și trăiește
 Ți aduc prinos, pînă, iar socotesc,
 Și cu acesta sfântuL tron să-l măresC
 Vin! ca un rob prea smerit pămăntesc
 La scaunul cel sfânt și îndrăznescU,
 A-ți aduce jertfe din toate ce am,
 Eale! că sunt în numE de-un supus neam.
 Slau, iată! 'n genuchi, cu fric' adevărat
 Encurându-mă de-al Mostru împăraT,
 Al nostru împărat zic, și te slăvesc,
 Ești părinte, taică, bA te numescU
 Unde alătea povețe vom afla?
 De măcar unde vom Fi și vom umbla;
 Supt prea părintești aripile tale,
 En odihnă și pace muză șadE.

¹⁾ La 1808 Gheorghe Lazăr, care studia teologia la Viena, a scris o odă cu prilejul logodnei împăratului Francisc I. Oda aceasta, scrisă cu ortografie ungaroasă foarte grea, n'a fost publicată până acum într'o formă accesibilă publicului mare. O publicăm aici, pentru a vedea cât de general era în acele vremuri sentimentul dinastic,—care însă nu ținea tocmai mult. O. G.

²⁾ „Slovele cele mari de prin capetele versurilor, și cele mari de prin mijloc trebuie deosebi să se citească în jos. *Litterae maiores deorsum legendae*”.

(Nota lui G. Lazăr). Viena, Tip. Girold, 8 pg.

Toată gemerea, și cât a fost timpul
 Rău, dimpreună veacul, dând și gândul;
 Răul copleşii mintea omenească,
 Cari cu sânge cănta, cănta Să se plăteascE
 Ispita de sus, biciul Dumnezeesc
 A-l opri, cine poaIE? nu-i omenesC
 Amarul însă prea blând tu l-ai purtat!
 În necaz părintesc Glas ni-ai arătaT.
 În tot veacul ne-ai apărat cu mila,
 Suferind din toate pErțile silA.
 Iată! dar și robi tăi! Cum te iubesc,
 En tot locul cum s'au strânS, și te slăvesc.
 Multimi aleargă în grădini puse nouă,
 Ramuri de flori împletesC numai doaO
 Primeste-le! dreptei tale sceptru bun
 Fericire Curtii Și dragoste spuN
 Eu mulți și prea fericiți ani norocos,
 Rodul tronului să-l Aduci sănătoS.
 Ramurile; iată! cum sunt cu rouă:
 Așa în tron mila Sfântă să ploaO;
 Atunci și sudiiților tăi robilor,
 Norocul va curge iZvor ceriloR.
 Toți dar venim la al nostru împărat;
 Zertse aducem, că s'A încredințaT.
 O zi înaltă, tuturor prea sfântă,
 Unul fiestecaRe, sfânt o cântE.
 Răsări deci și Cometa, ca un gol
 Numit spre a Ta praznUire venii sol;
 Aducând cumuni cu prinos ceresc
 Două la prea înălțatul tRon pământescU
 Cinste; una creștelului Tău minind,
 Dreapta ta cu sfânt sceptruU prea iutărindD;
 Alta Doamnei dând și Crăiesii nouă,
 Iată! blândă maică Ni-o face noaO!
 Vezi! că însuși și puterea de sus;
 En care nădejdea Cu tot Ți-ai pusU,

Glăsuește, ba cu drag a-ți prăznu
 Nu trece, ziua cu Folos a-ți cinsti.
 Un Domn, ah! Taică neamului omenesc!
 Eu ceriu, vezi! și stelele te proslăvesc.
 Slăvită fie și 'n noi ziua asta,
 Unul, ah! ba toți cu doR fac această.
 Țiel ah! prea maica noastră! creștelul
 Eu mulți fericiți ani, prEcum libanul,
 Enfrunzască; ca prea înalta dreapta Ta
 Cârnuiască'n în mulți ani Neamul cu mila.
 Fericită vă fie în căsătorie!
 Anii tăi toți fie-Ți veseliE,
 Rupă-se la tine viclesugul tot,
 În frica înainte-Ți zacă mort;
 Atunci toate neamurile, robii tăi
 Slăvi-vor cu dragoste stăpânii săl.
 Norocul, crede! Ca cedrul cu folos
 Encă va crește prea, Oh! ba prea frumos.
 Cuprinde Maică, ah! ba iea ce-am adus,
 Ramuri sunt, Tie au Crescut, eu le-am puS.
 În sân ține, grijește bine ce ai;
 Impărat este, așA pre altul n'al.
 Slava, noi robii Tăi umiliți v-o vedem,
 Nici pe alții decât Vol, părinți aveM.
 Cuprinde însă în nume de bine.
 Nu-i decât inimii Grain dela mineE.

CRONICA

Politice și Culturale.

Se sapă un mormânt...—Un venerabil bătrân de dincolo, cărui s'a permis să treacă în România pentru 24 de ore, ne-a adus această veste: Pe pusta Ungariei, pe linia care duce dela Seghedin la Budapesta, se află, construit acum din nou, un fantastic oraș—de barăci. Toate lucrările acestui oraș ciudat sunt terminate din toamna anului trecut. Dar barăcile sunt încă pustii, deși ele își așteaptă oaspeții în fiecare zi... Venerabilul bătrân de dincolo ne asigură că în aceste barăci vor fi internați toți preoții și învățătorii noștri din Ardeal în cazul că România va intra în acțiune împotriva Ungurilor.

Înțelegem, că începe a se săpa un mormânt. Decât, nu știm încă bine al cui va fi: al Ardealului românesc, ori și-al Ungariei cutropitoare...

Un ziar austriac în Muntenegru.— Guvernul austriac va face să apară la Cetinge un ziar imprimat în limba croată. După comunicatul austriac, scopul acestui ziar va fi de a informa populațiunea din Muntenegru despre „adevărată” situațiune de pe diferitele teatre ale războiului și de a-l „lumina” treptat despre instituțiunile din Austro-Ungaria și din teritoriile ocupate, de de altă parte, de a informa publicitatea din Austro-Ungaria și din străinătatea neutră despre condițiunile din Muntenegru. / Central University Library Cluj

În acelaș timp aflăm, că în Muntenegru băntuie foamea și spânzurătorile funcționează fără întrerupere, după acelaș sistem austriac. Va să zică, alături de spânzurători, un ziar care să mângâie și să lumineze. Ce crudă ironie, dar și ce prostie fenomenală! Căci pe cine urea să lumineze noul ziar croato-austriac? Pe Muntenegrenii cari mor de foame și își așteaptă rândul la spânzurătoare? Străinătatea neutră care știe de mult ce poate însemna ocupația austriacă? Guvernul austro-ungar se face a crede el însuși într'o victorie finală, ca să mai înșele încă odată populațiunea imperiului, amărâtă și descurajată după atâtea lipsuri și înfrângeri. Aceasta-i adevărul, și numai de-aceia se trâmbiță în lume apariția unui ziar austriac în Muntenegru, ca o aparență înșelătoare a unei ocupații victorioase și definitive.

Cu câte minciuni se înfășură și de câtă infernală răutate dă dovadă, când moare, o împărăție, care trebuie să moară urât, fiindcă n'a trăit frumos niciodată.

Din temnița Ardealului.—De vre-o câteva luni nu ne-am mai întâlnit cu prieteni și cunoscuți de-ai noștri, de-acasă. Rarii călători ardeleni, cari mai străbat în România, nu sânt dintre aceia cari să se bucure de societatea noastră. Trimși după afaceri, cu aprobarea interesată a autorităților ungurești, acești călători rari pot fi Români cu numele, dar nu sânt Români și cu sufletul. Ceilalți, cei adevărați nu mai vin. Cauza o aflăm de-abia acum. Pentru a trece granița în România, nu ajunge pașaportul, ci

se mai cer două hârtii, și anume: o dovadă dela suprefectul respectiv, prin care să se arăte, că sentimentele patriotice, (ungurești) ale călătorului nu pot fi nici măcar bănuite, și o altă dovadă dela primăria comunală prin care să se ilustreze, că acela, care vrea să treacă în România, nu are aici nici o rudă și niciun prieten.

Am vorbit de-atâtea ori până acum de temnițele Ardealului. Acum putem spune, că Ardealul însuși s'a prefăcut într'o temniță uriașă. Din această temniță nu mai pot ieși decât prietenii temnicerilor, cum este de pildă acel nerușinat Arsenie Vlaicu, directorul școlii comerciale din Brașov, care vine și pleacă din România fără să fie supărat de nimeni. Feriți-vă de el și de toți câși, ca el, au știut să câștige prietenia și încrederea ungarilor.

Doamne maghiare cercetând pe prizonierii din Rusia.—„Drapelul” din Lugoj aduce știrea că mai multe doamne maghiare dela „Crucea roșie” au vizitat, timp de aproape patru luni de zile, taberele de prizonieri din Rusia și din Siberia, ducând soldaților unguri ajutoare și mângâiere. De curând aceste doamne s'au întors acasă cu mulțumirea în suflet de a fi săvârșit o frumoasă faptă patriotică și umanitară.

Dar pentru cei 50.000 de Români din Siberia cine a făcut ceva?

Situația presei românești din Transilvania.—În Nr. 23 al „Telegrafului român” din Sibiu găsim la „Poșta Redacției” următoarele rânduri adresate unui preot: „Să nu scăpați din vedere, că în patria noastră sunt astăzi stări excepționale de lucruri. Toți stăm la ordinul guvernului și al organelor sale”. Din aceste cuvinte putem vedea situația dureroasă în care a ajuns unicul mijloc de manifestare românească din Transilvania în aceste vremuri.

Conferința d-lui N. Bălănescu.—D-l N. Bălănescu, secretarul general al ministerului de domenii a ținut Duminecă seara o admirabilă conferință la Ateneul român despre „Patrie și tratate. Prin cuvinte alese și simțite în acelaș timp, d-l B. a făcut apologia patriei și a patriotismului, concludând că după cum patriei îi datorăm tot ce sântem, tot astfel îi suntem datori să-i dăm în vremuri mari, tot ce avem. Iar patria noastră nu e numai Regatul de azi, ci întreg teritoriul în care răsună limba românească. România de astăzi trebuie să se mărească, să se întregească. Ne trebuie întreg Oltul, cu izvoarele lui; în granițele actuale nu mai putem răsufla!

Conferința d-lui B., onorată cu prezența și de d. Ministru al Domeniilor, a străbătut la inimă. Ea se deosebia de atâtea conferințe frumoase, prin faptul că era simțită.

Pentru noi această conferință a fost o nouă rază de nădejde...

Copiii Basarabiei plâng.—Admirabila poezie a d-lui A. Cotruș, pe care o reproducem în numărul acesta, a fost trimisă mai întâi ziarului „Românul” din Grad, unde însă n'a putut vedea lumina zilei, din cauza cenzurii care a suprimat-o în întregime. Cenzura simțise de sigur, că poetul nu vorbește de Basarabia, ci de Transilvania și că el exprimă un sentiment general al frașilor noștri de dincolo, care sentiment e foarte periculos. Cetitorii noștri vor admira, de sigur, dimpreună cu noi această poezie, care e unul din cele mai prețioase documente sufletești dela frașii cari ne-așteaptă cu dor și cu teamă.

O culme.—Ziarele așa zise «germanofile», adică plăfite de nemți și unguri își permit aici în București să aprobe și să aplaude hotărârea guvernului ungurese, de a suprima *Românul* din Arad. Ele merg încă și mai departe și cer guvernului român să imite această pildă și să suprima aici în București ziarele naționale. E de sigur o culme a îndrăsniei de care nu mai știu dacă trebuie să râzi sau să te indignezi cum spune bine un ziar. Dar ea ne spune și altceva; Dacă acuma d-nii Busche și Czernin au asemenea îndrăsneli, ne putem închipui până unde vor merge, când după o victorie austro-germană, ei ar fi stăpânii României!

Teatrul Național și dramaturgia germană.—Ziarul *Bukarester Tagblatt* se întreabă pentru ce Teatrul național din București disprețuiește literatura dramatică germană. Pentru ce pe afișul lui, domină numai Bataille, Bernstein și Lavedau și nu apar numele lui Schönherer, Schnitzler, Hauptmann și Wedekind? Iacă de ce: pentru că simpatiile de rasă și afinitățile de temperament nu pot fi organizate și reglementate ca distribuția pâinei și a cărnii pe zi și pe om și pentru că literatura dramatică germană nu poate fi introdusă așa de ușor ca măsura despre *fleischlose tage* (zile fără carne) în Germania.

Germania însetată de cultura ungurească.—Deputați germani, Anonsohn, Cassel, Eickhoff, Haase, Mommsen, Muggan, Pachnicke, Dr. Wiemer au sprijinit propunerea depusă în Camera germană de către deputatul Traub, de a se înființa la universitatea din Berlin o catedră de limbă și istorie ungurească. Deputatul Traub a cerut în motivarea propunerii sale ca la universitățile germane să nu fie primiți de cât studenții din țările cari au rămas credincioase alianței lor cu imperiul german. Această formulare cu „au rămas” nu poate viza decât Italia și România. Este joarte caracteristic că o jumătate din deputații cari sprijinesc propunerea filomaghiară a lui Traub sânt — euri.

Pester Lloyd.—găsește că pe lângă catedra de limbă și istorie ungurească este necesară și înființarea unei catedre de dreptul constituțional ungar la Berlin. Această cerere va aminti germanilor experiența pe care austriacii au făcut-o de mult că dacă întinzi ungarului un deget, el îți cere brațul întreg.

Un spion ungar: Arsenie Vlaicu.—„Epoca” denunță noua prezență a spionului dela Brașov Arsenie Vlaicu, din păcate director al școlii comerciale din acel oraș. Este într'adevăr de mirat cum autoritățile noastre au tolerat și până acuma deseale vizite ale acestui om obiect, cum mulți români onorabili din Regat îi acordă cinstea de a sta cu el de vorbă și e mai ales de mirat cum nu s'a găsit până acuma nimeni să aplice o corectitudine acestui Henenvogel ardelean.

Situația economică a austro-germanilor este descrisă într'un documentat și convingător articol al d-lui V. C. Osvadă în „Epoca”. Mariile stocuri de cereale cu care ei se laudă nu le ajung nici pentru o lună. Scumpetea a atins culmi neînchipuite. Într'o comună din Ardeal porumbul se plătește cu 8 coroane pentru 20 de litri, și aceeaș cantitate de grâu cu 16 cor. adică vagonul cu 10.600 de coroane. O găină se vinde cu 18—25 cor. și o găscă neîngrășată 35—40 de cor. Ouăle lipsese aproape cu totul. Vitele mari de asemenea au fost vândute sau rechiziționate în cea mai mare parte. Și cum și bărbații lipsese este o problemă mare de a găsi brațe și vite de tracțiune pentru muncile agricole din primăvară. Lipsa lor va face să se reducă și mai mult viitoarea recoltă și să agraveze criza anului viitor în măsură și mai mare—dacă nu vom contribui și noi să-i punem capăt cu o oră mai curând prin intervenția noastră.

Școli secundare musulmane în Bosnia.—În urmărirea politice sale anti-sârbești în Bosnia guvernul austriac a hotărât să înfiinzeze mai multe școli secundare musulmane în această provincie. Este știut că în Bosnia elementul sârbesc formează majoritatea. Pe acest fapt elementar și incontestabil se întemeiază toate aspirațiile sârbilor asupra Bosniei, spre a le combatte, guvernele austriace au urmărit dela 1880 încoace neconținut o politică anti-sârbească. Ele au încercat și-au răușit în parte să creieze o minoritate croată, au adus coloniști germani în țară și-au alimentat chiar și mișcarea anti-sârbească printru sârbi de religie musulmană, rămășiță a dominațiunii turcești. Acum citim într'un ziar unguresc că guvernul austriac proiectează înființarea unei școli secundare musulmane.

Cea dintâi se va deschide la 1 Aprilie în Serajevo. Cum însă limba maternă a musulmanilor bosniaci e tot cea sârbească, această limbă va fi limba de învățământ a școlii secundare mahometane. Limba sârbească va servi deci ca mijloc de propagandă anti-sârbească. Cu orice preț guvernul austriac se silește să mărească numărul naționalităților, și să creieze mereu alte și alte conștiinți naționale și culturale, împetrijind și mai mult împetrijitura și babilonia monarhiei Habsburgice. Căci până la urmă principiul ei de existență rămâne deviza: *Divide et impera*.

Contingentul 1919 din Ungaria recrutat.—Guvernul unguresc a ordonat conserierea și recrutarea cât mai grabnică a tinerilor obligați la serviciul de glotași, născuți în anul 1893, cari ar fi venit la recrutarea legală în anul 1919. Totodată sunt chemați în serviciu militar și medietii născuți dela 1885 încoace, cari n'au făcut serviciul militar.

Românii macedoneni și războiul european.—Societatea macedo-română din București a ținut Duminecă 6 c. o întrupire, la care președintele ei d. Ioan Grădișteanu a făcut o reprivire asupra situației frașilor din Macedonia dela pacea de București încoace ocupându-se în acelaș timp și de perspectivele ce-i așteaptă pe urma războiului european.

Redăm aici, după «Universul», cuvântarea d-lui Grădișteanu :

«Când a început conflictul European nici măcar drepturile recunoscute Românilor Macedoneni de statele semnatare ale tratatului din București nu numai că nu fuseseră aduse la îndeplinire, dar printr'o incalificabilă incurie nici nu se făcuse cel mai mic demers în acest scop.

Azi totul e pus din nou în chestiune și cauza Românilor macedoneni nu mai este de cât o parte integrantă și nedespărjită a chestiunii Românismului întreg, despre care va avea să hotărască conflictul european în curs.

De la îndeplinirea aspirațiilor României, de la înfăptuirea României Mari, va atârna deci și viitorul Românilor macedoneni.

Cu cât rolul jucat de regatul României în acest conflict va fi mai mare, cu cât isbânda lui va fi mai desăvârșită și prestigiul lui mai ridicat cu atât va fi mai cu puțință de a asigura interesele de existență și de dezvoltare ale deosebitelor grupuri românești din peninsula Balcanică.

Așa fiind, deocamdată nu putem decât să ne pregătim pentru ca în ziua cea mare pe care o nădăjduiesc apropiată, în care România își va arunca spada în cumpănă, să sărim cu toții, Români din toate părțile într'un singur suflet pentru a asigura biruința cauzei celei mari a Românismului întreg.

Dacă, cum am statornică speranță, va izbândi cauza noastră care este și cauza libertății popoarelor, ori cum s'ar croi noua hartă a peninsulei Balcanice, la întocmirea căreia vom lua neapărat și noi parte, vom dobândi de sigur drepturi naționale pentru Români dela cei ce vor voi să ne fie amici, iar celorlalți le vom impune.

Ceeace ne va călăuzi atunci va fi hotărârea nestrămutată de a nu lăsa să se piarză niciun suflet de Român, în orice colț al peninsulei Balcanice s'ar afla rătăcit.

Până atunci sus inimile, domnilor, și să ne pregătim să zicem cu toții, în curând: „Înainte cu Dumnezeu!“.

Greșeli de tipar.—În Nr. trecut s'au strecurat două greșeli, cari trebuiesc neapărat îndreptate. În poezia „Prinos“ a d-șoarei M. Cunțan versul ultim trebuia eules astfel:

Deschide Rege, că sosesc ai Tăi!

Iar în articolul d-lui Gh. Popp, numărul Sașilor din Ardeal a fost dat ca 30.000 în loc de 230.000.

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE :

România de mâine.—Revistă critică de cultură generală. An. I, nr. 11.
Vremuri nouă.—Publicațiune culturală-națională. An. I, nr. 17 — 20.

C. Negrescu: Finanțele și războiul. — O broșură de 48 pag. Tip. Samitca, Craiova. Prețul 1 leu.

Lumină nouă.—An. I, nr. 4—5. Revistă lunară socială și literară. Buc.

România mare.—Ziar săptămânal. An. I, nr. 8. București.

Viața literară.—An. II, nr. 4. Revistă bilunară. Craiova.

LIBRĂRIA PAVEL SURU

85 — Calea Victoriei — 85

(vis-a-vis de Biserica Albă)

Are două secții:

I) **Librăria propriu zisă**, cuprinzând tot felul de cărți române și streine și în special de cuprins religios; tot felul de rechizite școlare. Librăria se însărcinează a procura orice carte română sau străină i s'ar cere. Autorii de cărți religioase sunt rugați să trimită librării operele lor spre a fi vândute.

II) **Secția cultului** conținând: vesminte bisericești, candelă, potire, discuri, cădelnițe, icoane de tot felul simple și îmbrăcate și tot felul de obiecte bisericești făcute din stofele și metalele cele mai fine. Prețurile mai avantajoase ca oriunde.

A apărut:

ATACUL

insemnările din război
ale unui soldat român din
armata Austro-Ungară

de **Cassian R. Munteanu**

Prețul lei 1.50. — A se cere la toate librăriile din țară.

Abonați, cetați și răspândiți

„LIBERTATEA“ (DIN ARDEAL)

Cea mai bună gazetă pentru popor

Redactată de Părintele **I. MOȚA** (din Orăștie).

— Redacția și Administrația: București, Str. Fântânei 100. —

Abonamentul foii „Libertatea“, cu adaosul ei literar. Foia interesantă la un loc,
este: lei 6 pe an, lei 3 pe 1/2 an.

S'a pus sub tipar și va apare în curând:

Economia comerțială

SAU

Cum trebuie să facem comerțul

de Prof. Dr. IOH. FR. SCHÄR, traducere de d-l TIBERIE ER. CONSTANTINESCU

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei